

Enheten för kemi, mikrobiologi och toxikologi
Maria Dalin, 010-730 96 03
arbetsmiljoverket@av.se

Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se
cc: anna-karin.rosman@regeringskansliet.se

Remiss: promemorian Användning och överlåtelse av växtskyddsmedel, miljöskaktionsavgifter på växtskyddsmedelsområdet samt utredning för säker hantering av bekämpningsmedel.

Sammanfattning

Arbetsmiljöverket motsätter sig förslaget i de delar som rör Arbetsmiljöverket.

Vi anser att Statens jordbruksverk bör få det samlade uppdraget att erbjuda utbildning om användning av växtskyddsmedel, oavsett typ av användning.

Vi anser att ansvaret för innehållet i utbildningar om användning av biocidprodukter läggs på en central myndighet med kompetens inom området.

Vi förordar en samlad översyn av reglerna kring användning av bekämpningsmedel i Sverige.

Arbetsmiljöverkets synpunkter och ställningstaganden

Växtskyddsmedel

Nuvarande utformning av 2 kap. 11 § p 3 i bekämpningsmedelsförordningen (2014:425) innebär att Arbetsmiljöverket har uppdraget, att ge utbildning om opreciserade typer av användning av ämnen, baserat på Kemikalieinspektionens klassning av dem. Motsvarande uppdrag, fast väsentligt mer preciserat, finns för Statens jordbruksverk och för Folkhälsomyndigheten. Utformningen i bekämpningsmedelsförordningen innebär att en användare, som vill kunna bruka ett visst ämne, kan behöva gå utbildning hos tre olika myndigheter och få tillstånd från dem alla. Det kan till exempel gälla någon, som vill använda samma ämne på såväl vägområden som i lagerlokaler och i andra inomhusmiljöer, något som bör kunna vara fallet för många yrkesmässiga användare. Samtliga utbildningar ska bygga på EU:s bekämpningsmedelsdirektiv. Promemorians förslag syftar troligen till att förenkla denna situation, genom att ge alla tre myndigheterna möjlighet att föra över ansvaret för utbildning och tillståndsgivning till länsstyrelserna. Så är dock

inte de i promemorian föreslagna reglerna skrivna, utan förslaget innebär att Arbetsmiljöverket, liksom Statens jordbruksverk och Folkhälsomyndigheten, fortsatt skulle ha ansvar för att erbjuda separata utbildningar enligt 2 kap 11 §. Detta skulle gälla, även om alla tre myndigheterna har meddelat föreskrifter om att länsstyrelsen ska tillhandahålla sådan utbildning. Förslaget lägger således ytterligare krav på myndigheterna.

De centrala myndigheterna ska också, enligt förslagen i promemorian, ha kvar uppgiften att föreskriva om kursplaner. Arbetsmiljöverket anser att detta riskerar leda till inkonsekvenser mellan kursplanerna och ställer stora krav på myndigheterna att samordna sig. Det förefaller mycket osannolikt, att utbildningarna inte kommer att överlappa varandra till stor del. Eftersom tanken förefaller vara, att det även i framtiden ska röra sig om tre olika utbildningar, kommer det orimliga kravet för många användare att gå tre olika utbildningar att kvarstå.

Förslaget innebär alltså att Arbetsmiljöverket även i fortsättningen skulle behöva erbjuda utbildningar, ha en central kompetens att ta fram och förvalta kursplaner, föreskriva om hur utbildningar ska genomföras, och samverka med Statens jordbruksverk, Folkhälsomyndigheten och länsstyrelserna kring dessa frågor. Den sortens kompetens, inriktad på EU:s bekämpningsmedelsförordning och dess användningskrav, ligger utanför Arbetsmiljöverkets kärnområde. Att utöka den kompetensen, på det sätt som måste ske om promemorians förslag genomförs, skulle innebära att vi blev tvungna att omfördela resurser internt; från att genomföra vårt kärnuppdrag som arbetsmiljömyndighet, till att hantera frågor om bekämpningsmedel för skydd av yttre miljö och folkhälsa. Det skulle med stor sannolikhet innebära att vi till exempel måste dra ner på antalet arbetsmiljöinspektioner.

För att underlätta för användarna och för att hushålla med statens resurser anser Arbetsmiljöverket, att Statens jordbruksverk bör få det samlade uppdraget att erbjuda utbildning om användning av växtskyddsmedel, oavsett typ av användning. Givetvis med samma möjlighet som idag att föreskriva om att länsstyrelsen ska utföra vissa uppgifter.

Biocidprodukter

Det finns redan idag en bestämmelse i 3 kap. 11 a § i förordning 2014:425 om bekämpningsmedel, varför förslaget troligen avser en ny 11 b §.

Förslagen i 3 kap. 11 a § innebär nya krav på Arbetsmiljöverket att erbjuda utbildningar, som ska ge de särskilda kunskaper som krävs för all annan användning, än den som avses i 9 kap. 9 § miljöbalken, av biocidprodukter i

klass 1. Enligt förslaget får Arbetsmiljöverket också möjlighet att föreskriva, att sådan utbildning även ska tillhandahållas av länsstyrelsen, liksom att länsstyrelsen också ska utfärda användningstillstånd.

Idag finns inget krav på Arbetsmiljöverket att erbjuda denna typ av utbildning och vi gör det inte heller. Vi ger i stället tillstånd till personer som genomgått någon utbildning, som vi bedömer ger de kunskaper som krävs. Detta är ett öppet system, som möjliggör för olika utbildare att tillhandahålla utbildning. Att införa de krav som promemorian föreslår, skulle medföra avsevärt ökad belastning på Arbetsmiljöverket och på länsstyrelserna.

Om Arbetsmiljöverket skulle få i uppdrag att föreskriva hur utbildningen ska genomföras, skulle det kunna inskränka möjligheterna för utbildningar att utvecklas. Det finns ett stort kunnande på mer detaljerad nivå hos exempelvis branschföreningar. Arbetsmiljöverket anser därför att det vore lämpligt att införa ett mer öppet system, där fler aktörer än länsstyrelserna ges möjlighet att genomföra adekvata utbildningar. Ett sådant system bör regleras i en förordning.

Arbetsmiljöverket saknar kompetens att ge den nu föreslagna utbildningen, då den tar sikte på skydd av yttre miljö och folkhälsa, inte arbetsmiljö. Även uppgiften att föreskriva om hur sådan utbildning ska genomföras, ligger utanför vårt kompetensområde. Om förslaget genomförs, kommer det därför innebära att Arbetsmiljöverket behöver omfördela resurser internt, från vårt kärnuppdrag som arbetsmiljömyndighet med fokus på arbetsmiljötillsyn, för att kunna hantera de nya åliggandena.

Liksom för växtskyddsmedel behöver många yrkesmässiga användare idag två olika utbildningar och tillstånd från två olika myndigheter, för att kunna använda samma biocid i snarlika eller angränsande miljöer. Arbetsmiljöverket anser att det innebär onödiga kostnader och en onödig administrativ börda för användarna och onödig byråkrati för myndigheterna.

Arbetsmiljöverket bedömer att en grundutbildning och en påbyggnadsutbildning bör kunna täcka alla typer av användningar av biocider i klass 1. Ansvar för innehållet i utbildningarna bör läggas på en central myndighet med kompetens inom området. Det skulle innebära att den gränsdragningsproblematik, som idag förekommer vad gäller tillstånd för rodenticider (biocidprodukter klass 1) försvinner och dessutom innebära en stor förenkling för enskilda personer, som söker tillstånd att hantera dessa ämnen.

Slutligen anser Arbetsmiljöverket att den konsekvensbedömning som översänts, är ytterst summarisk och bristfällig. Den uppfyller inte de krav på en

konsekvensutredning, som finns fastställt i konsekvensutredningsförordningen. Det saknas exempelvis en genomgång av förändringarnas konsekvenser och det finns inte heller någon beskrivning av regleringsalternativ. De föreslagna förändringarna skulle innebära påtagliga kostnader för alla myndigheter, som omnämns i promemorian. Detta har man valt att helt bortse ifrån.

Behov av bredare översyn

Arbetsmiljöverket utfärdar, med stöd av arbetsmiljölagen (1977:1160), föreskrifter som reglerar arbetsmiljön. Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2011:19) om kemiska arbetsmiljörisker reglerar hur yrkesmässiga kemiska risker, inklusive bekämpningsmedel, ska hanteras. Där finns bland annat krav på arbetsgivaren att göra riskbedömningar, att se till att arbetstagarna har tillräckliga kunskaper om risker med hanteringen och hur man kan skydda sig mot riskerna. I många fall krävs också skriftliga hanterings- och skyddsinstruktioner. I arbetsgivarens ansvar ingår att försäkra sig om att arbetstagarna har förstått instruktionerna. Föreskrifterna innehåller också avsnitt som tar upp särskilda krav för allergiframkallande produkter och särskilda krav för cancerframkallande, mutagena och reproduktionsstörande produkter. Enligt Arbetsmiljöverkets mening är det här regelverket mer än tillräckligt, för att åstadkomma en god arbetsmiljö vid de arbetsställen som hanterar bekämpningsmedel i klass 1. Ur arbetsmiljöperspektiv anser Arbetsmiljöverket därför, att ytterligare reglering av kemiska risker i arbetsmiljön inte behövs.

Vi förordar att regeringen tillsätter en utredning, som belyser hur de olika regler samverkar, vilka idag finns kring användning av bekämpningsmedel, till skydd för yttre miljö, folkhälsa och arbetsmiljö, och som baseras på antingen miljöbalken eller arbetsmiljölagen. Vi bedömer att det finns stora möjligheter till regelförenkling på detta område.

De som deltagit

Yttrandet har avgetts av generaldirektören Erna Zelmin-Ekenhem. I den slutliga handläggningen har även chefsjuristen Anna Varg, enhetschefen Jens Åhman och juristen Linda Lindblad deltagit. Föredragande har varit sakkunniga Maria Dalin.

Erna Zelmin-Ekenhem

Maria Dalin

Maria Dalin